

ПРОЦЕСЪТ НА ОБУЧЕНИЕ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ПРИ ДЕЦА БИЛИНГВИ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И ПЪРВИ КЛАС

Милена Паскалева Стоянова, Елена Димитрова Кирилова, Донка Колева Динева
ОУ „Васил Левски“, Бургас

THE PROCESS OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING OF BILINGUAL CHILDREN INTO THE KINDERGARTEN AND IN FIRST GRADE OF PRIMARY SCHOOL

Milena Stoyanova, Elena Kirilova, Donka Dineva
Primary School „Vasil Levski“, Burgas

Abstract: The English language teaching process at Vasil Levski Primary School in Burgas is a spiral completed cycle, divided into three intermediate stages:

- First group – activities with five-year-olds with a duration of 30 minutes;
- Second group – six-year training with a duration of 30 minutes;
- Third group – sessions with first-graders with a duration of 35 minutes.

As the education of children of this age suggests being a group, in our school the English language courses are conducted in groups of 20 to 23 children, with the number of children in no way detrimental to the quality of the learning process. During the language situation, different types of group activities are offered: song, didactic games, poems, the purpose of which is to involve each child in the language situation. The teacher introduces the new words by visualizing with the help of talking flashcards and songs, the aim is to use the movement naturally by the young children and students to learn the new lexical and grammatical structures in English. In the process of learning a foreign language, the speech process is activated, adopting the foreign speech on the way of imitation, the child forms the correct pronunciation, which in the early age leads to the development of the articulation apparatus. She takes the ready structures, lexical units without any thoughts. By using the game as one of the main methods of working with young children and students in their work, we strive to create a positive attitude towards English and to preserve their desire to continue learning.

Keywords: communication skills, English, talking flashcards, songs, game

Децата в детската градина научават думи и изрази на чужд език паралелно с родния, без да изпитват никакви притеснения. Те ги усвояват, докато играят игри, гледат детски филмчета или слушат песнички на английски. Децата на тази възраст не се страхуват да правят грешки, нямат задръжки и не се притесняват, че ще произнесат езиковите структури неправилно. Нашите наблюдения показват, че ако желаем в действителност английския език да бъде овладян добре от малчуганите е необходимо да бъдат поставени в условията на подходяща езикова среда. За това спомагат езиковите ситуации в детската градина и в първи клас, където под ръководството на квалифицирани преподаватели децата са в състояние да напредват и да го усъвършенстват.

Процесът на обучение по английски език в ОУ „Васил Левски“ – гр. Бургас е спираловиден завършен цикъл, разделен на три междинни стадия:

- Първа група – петгодишни
- Втора група – шестгодишни
- Трета група – първокласници

Обучението е с продължителност три години, като знанията и уменията на децата се надграждат и допълват. Заниманията по английски език се осъществяват в групи от 20 до 23 деца. По време на езиковата ситуация се предлагат различни видове активности: песни, дидактични игри, стихчета, като целта е всяко дете да бъде въввлечено в езиковата ситуация. Преподавателят въвежда новите думи чрез онагледяване с помощта на дидактически игри, говорещи флеш-карти и песни. Стремешът е с помощта на движението съвсем естествено от малките деца и ученици да се усвоят новите лексикални и граматични конструкции на английски език (Фиг. 1).

В процеса на обучение на чужд език се активират говорно-мисловните процеси и възприемайки чуждата реч по пътя на подражанието, детето развива артикулационния апарат в ранна възраст, което води до формиране на правилно произношение. Съвсем непринудено поема готовите структури, лексикалните единици, без да се замисля. Използвайки различни разновидности на дидактическата игра, като един от основните методи на работа с малките деца и ученици, се стремим да създадем положително отношение към английския език и да съхраним тяхното желание да продължават да се обучават.

Въз основа на нашата работа с 5 и 6 годишните, установихме, че изучаването на английски в детската градина трябва да се възприема по-скоро като начин да се пробуди интереса на детето към чуждия език.

Театрализираната игра, в която децата изпълняват отделни роли, дава възможност за това на практика. Детето осъзнава информацията, свързана с дадената граматическа структура и ситуация. Учителят отчита обратната и съществена връзка между неосъзнатото и осъзнато усвояване и възпроизвеждане на определена граматическа структура. Английската лексика и граматика се усвояват от детето на емпирично и рефлексивно равнище, в съответствие с конкретни теми. За това способства и научаването на стихчета и песнички на английски език. По същия начин протича обучението и в първи клас.

Фигура 1. Подвижни игри

Действителното изучаване на английски език започва след 7–8 годишна възраст, като тогава освен игри, песни и стихчета, децата започват да усвояват чуждата азбука, да разбират значението на думите и изразите, да усвояват граматиката, транскрипцията и лексиката на езика. Децата след 6-годишна възраст вече говорят правилно български език, свикват с режима на учене (защото тогава тръгват и на училище), могат да се организират и да се справят много по-лесно с поставените им задачи по време на учебните занятия. На тази възраст те вече имат добри речеви способности и могат да произнасят правилно английските думи и изрази. Започват да усвояват чуждата азбука, да разбират значението на думите и изразите, да усвояват граматиката, транскрипцията и лексиката на езика. По време на обучението си в детската градина и в първи клас малчуганите не само изучават английски език, но и се научават да изпълняват конкретни задачи в конкурентна среда, да работят като екип и да се забавляват истински. При нашата работа с най-малките имаме в предвид и самата индивидуалност на детето. Не се опитваме да правим сравнение между малчуганите в групата или в класа. Поощряваме всеки техен опит за участие в учебния процес и положените усилия. Интересуваме се от постиженията на всяко едно дете. За нас е важно те да се чувстват удобно, комфортно и да идват с желание в детската градина и в училище.

Наблюдаваните деца и ученици са обучавани в 2 групи 5-годишни, 2 групи 6-годишни, една смесена група от пет- и шестгодишни и два първи класа. Учебните занятия се провеждаха 2 часа седмично по 30 минути, а в първи клас – по 35 минути. Всички деца и ученици, с изключение на децата от смесената група, са от ромската езикова общност, а в смесената група всички деца са от български произход. Наблюдаваните групи включват деца от мултиетническа езикова среда, в която и за двамата родители българският език не е майчин. В предучилищните групи няма деца с проблеми в развитието (Табл. 1).

До постъпването в задължителна предучилищна група децата от ромската езикова общност, за разлика от българските си връстници, не са посещавали детска градина. Това са подрастващи, които живеят в затворена среда, локализиращи в рамките на квартала. Ограничени от своето езиково и етнокултурно обкръжение, тези деца попадат в нова за тях предучилищна и училищна среда, която е свързана не само с непознати обстоятелства, но и с чужд социокултурен контекст. Имайки този факт предвид в обучението на пет- и шестгодишните, както и на първокласниците, заложихме основно на игровата дейност в сис-

темата на учебно-възпитателната работа. По този начин достигнахме до извода, че се улеснява подхода към новата доминираща дейност в живота на детето – учебната дейност. Дидактическите игри дават възможност за непосредствена изява на творческите способности, придобити в процеса на друга дейност. Те осигуряват обширни възможности за езикова практика при усвояване на лексиката. Тяхната роля в урока е интегрална, но трябва да бъде сериозно планирана, да се следи и наблюдава изпълнението [1].

Таблица 1

Възраст	Брой деца/ученици	Със СОП	Етническа принадлежност
5-годишни	20	0	Роми
5-годишни	21	0	Роми
6-годишни	23	0	Роми
6-годишни	23	0	Роми
5- и 6-годишни	10	0	Българи
7-годишни	22	0	Роми
7-годишни	22	0	Роми

Времетраенето на отделните елементи на урока е от особено значение. То е свързано с възрастовите особености на децата. При обучението по чужд език при най-малките залагаме на развиването на уменията слушане. Имаме предвид факта, че когато децата започнат да изучават чужд език, те го възприемат най-напред с помощта на слуха си и това, което чуват е основният източник на езикови знания, затова във всяка езикова ситуация включихме упражнения за слушане. Те са много важни, тъй като формират у малчуганите основни познания по езика. За да направим ясно значението на непознатите думи, ние давахме на децата толкова визуални опори, колкото е необходимо – чрез изражение на лицето, чрез движение, чрез мимики, чрез картини. Много от упражненията за слушане не изискваха устен отговор на подрастващите или изискваха минимум реч. По този начин те успяваха да се концентрират върху това, което слушат и да покажат, че са го разбрали. За да развием уменията слушане с разбиране при най-малките и в първи клас използвахме игри и упражнения, които са свързани с подхода „учене чрез действие“:

„Слушай и изпълни/ Listen and do“ упражнения:

Първото упражнение, което използвахме още в началото на урока по английски език, е даването на инструкции. По-голямата част от тъй наречения „classroom language“ е един вид упражнение от този тип.

- „Stand up, please“
- „Sit down“
- „Open your books“

Малките деца и ученици се нуждаеха от повече движения, за да запомнят командите на чужд език, но в крайна сметка те успяха успешно да ги запаметят. Упражненията с движения бяха свързани с изпълнението на обикновени, но забавни неща в класната стая.

- „Hop on your left foot five times“
- „Touch your head“

Ние достигнахме до извода, че колкото повече лексика усвояват децата, толкова повече неща могат да бъдат заставени да правят. Предимство на тези упражнения беше това, че успяхме да установим веднага дали децата са го разбрали. Направи ни впечатление, че при тези упражнения в много от случаите децата се учат едно от друго.

Чрез тези прийоми успявахме да проверим речника на децата и първокласниците, свързан с предметите от класната стая, думите за движения, числата и т.н. Малчуганите имаха възможност самите те да дават инструкциите за работа по време на езиковата ситуация, като използваха мимики и жестове. Включихме пантомимата и при слушането на стихотворения, за да улесним децата при възприемане на съдържанието им. Например: Snow, snow. Ръцете са протегнати нагоре и бавно се движат надолу като се движат и пръстите (имитира се падане на снежинки).

Snowman grow. Рисуват се трите части на снежния човек, като се подчертава израстването му.

Oh, the sun. Поглежда се нагоре, посочва се небето и се очертава слънцето. Имитира се, че е горещо. Snowman run. Бяга се на място.

Установихме, че използването на упражнения, в които само се тренира произношението на отделни звукове са скучни и неподходящи за децата от предучилищна и начална училищна възраст. По-подходящи за тази цел се оказаха песните и стихотворенията, игрите и дейностите, в които се задават прости въ-

проси и се дават отговорите им. Ръководейки се от тези прийоми в своята работа ние разделихме езиковата ситуация на следните части (Фиг. 2): преговор, дидактически игри, нови знания и песни.

Фигура 2. Разпределение на времето по време на езикова ситуация

Всяка една от тези части бе с различно времетраене и бе съобразена с характерните особености на малчуганите от тази възрастова група – конкретно, предметно мислене, добра, но краткотрайна памет, неустойчивост на вниманието, невъзможност да се оперира с чисто абстрактни категории, неспособност да разграничават ясно реалния от въображаемия свят, ограничени социални и културни знания.

Игрите в часовете по английски език при петгодишните през изминалата учебна година бяха свързани със забавление. Те имаха силно мотивиращ ефект, бяха интересни и лесно разбираеми за най-малките. Чрез тях в часовете се засили заучаването на думите за цветовете, формите, числата. Най-важната им задача бе да бъдат предоставени на децата възможности за практикуване на комуникативните им способности. Някои игри бяха тихи, спокойни, свързани с обмисляне, а други – шумни и изискващи повече устна и физическа активност.

Всяка от тях беше подбрана така, че да може да се приспособи за съответното ниво на изучаване на езика, затова голяма част от игрите намираха приложение и при обучението по английски език при шестгодишните и първокласниците. Избраният от нас комплекс от комуникативни игри се превърна в добра основа за формиране и развиване на първоначални комуникативни умения. При изготвянето на модела на педагогическа технология и при подбора на подходящи игри се ръководихме от следните идеи и закономерности:

- съответствие на учебната дейност с възрастовите особености на учениците;
- разширяване на пространството за общуване на чужд език в процеса на игровата дейност;
- формиране на комуникативни умения в процеса на комплексна речева дейност, слушане и говорене;
- последователността на игрите да е съобразена с изучената лексика и граматични структури;
- знанията и уменията, придобити в по-ранен етап, да се надграждат в следващи езикови ситуации и игри;
- чрез играта да се реализират дидактическите принципи за достъпност, съзнателност, активност, нагледност, системност и последователност.

Всяка една от дидактическите игри бе свързана с текуща учебна единица. Те спомагаха за по-лесното заучаване на новата лексика и граматичните структури на английски език от децата. Тези, които дадоха много добър резултат при обучението на най-малките са: „Show your family to a friend“ (Покажи семейството си на приятел). На малчуганите им бе поставена задача да нарисуват своето семейство, след което всяко дете трябваше да представи най-близките си хора пред другарчетата си. По този начин те упражниха лексиката и конструкциите от вида: „Hello! I am...“, „Hello! How are you? I’m fine, thank you!“, „This is...“.

Друга интересна дидактическа игра беше „Guess who I am“ (Познай кой съм аз). Децата изобразяваха някакво животно или имитираха звуците, които назованото животно издава. В процеса на играта многократно се повтаряха и се автоматизираха типовите конструкции като: „Is this a cat?“, „Are you a frog?“ „Yes, I am./ No, I’m not.“. В играта се упражняваха изучените до момента лексика за животните, цветовете, частите на тялото; усъвършенстваха се знанията на децата за животните без те да осъзнават това.

Друг интересен игрови метод беше „Crocky, Crocodile“. Малчуганите бяха застанали в единия край на стаята, символизиращ бряг на река. По средата, „в реката“ беше „крокодилът“. Децата питаха: „Crocky, Crocodile in what colour can we swim across the river?“ „Крокодилът“ отговаряше, като назоваваше някакъв

цвет, например „White“ и всяко дете търсеше по себе си дреха с този цвят и преминаваше реката, казвайки например: „I have a white blouse“. „Крокодилът“ трябваше да следи реката да не бъде премината от деца без посочения цвят на дрехите. Ако децата нямаха по себе си названия цвят, се втурваха едно към друго, хващаха си дрехите и чантите. Настъпваше невероятно оживление. Цветовете се научаваха в процеса на играта по по-лесен начин. Развиваше се мисленето на децата и тяхната реч.

Шестгодишните в нашето училище изучават английски език за втора година. Основна цел на обучението, която бе следвана е затвърждаване и развиване на знанията и уменията от предходната, както и поддържане на интереса към чуждия език. Лексиката, предвидена за усвояване от децата беше свързана с теми, близки до житейския опит и интересите на тази възрастова група. Този фактор улесни работата на учителя при представяне на лексикалните единици и граматичните структури, както и тяхното заучаване от децата.

Важен момент за успешното управление на групата и постигане на целите бе поддържането на интереса към английския език с помощта на използване на разнообразни методи и средства за представяне на учебния материал. Шестгодишните бяха запознати с най-често използваните думи и изрази, свързани с основните разглеждани теми. Атмосферата в класната стая по време на езиковата ситуация бе организирана така, че да създаде положителна нагласа към чуждия език. Използването на тематичните табла – азбука, цифри, правила, прием използван и в групичките на петгодишните и в първи клас, спомогна за положителното отношение към английския език.

В своята работа с децата ние заложихме на следния елемент: учене без стрес. Това бе и основния мотив при избора на използваните методи – игри, песни и презентации, съобразени с възрастовите особености и интересите на децата. Повтарянето на думите, отговарянето на въпроси на преподавателя и опитът да се конструира изречение, не биха могли да бъдат резултатни, ако децата се притесняваха от възможни грешки. Положителната атмосфера в класната стая спомогна за успешно възпроизвеждане на думите от чуждия език, притеснението се забрави, а децата ги изговаряха без стрес от грешки.

В процеса на своята работа установихме, че за успешното усвояване на учебния материал е необходимо многократно повторение на изучаваните лексикални единици. Важно е повторението на думите да бъде в различен контекст, така децата без усилие се запознават с правилната употреба на лексемите в речевото общуване. Извличането на информация в процеса на речевата дейност, използването на различни конструкции и различен контекст спомага за по-точно разбиране на лексемата и дава представа за уместността на употребата в конкретен текст.

Освен контекста, в който се използва новата лексика, необходимо е и прилагането на разнообразни методи при въвеждането и употребата на лексиката – чрез говорещи флашкарти, предмети, рисунки, презентации, включване на изучаваните думи в разнообразни игри и песни. Използването в нашата практика нагледни средства бяха важна част от обучението по чужд език. Използването на играчки, които децата разпознават като предмети от своя свят и с които се свързват емоционално, улесни работата на учителя. Интересна разновидност на използването на играчки бе създаването на тематична кутия с предмети, свързани с урочната единица. Бяха включени различни превозни средства в кутия-паркинг, различни животни в кутия-зоологическа градина и различни цветя в кутия-градина. Това разнообрази учебния процес и позволи на 5 и 6-годишните да възприемат по-голям брой думи от дадената тематична единица. При подбора на нагледните материали съобразихме целта на използваните елементи, тяхното естетическо въздействие, така че децата да нямат съмнения в значението на представения образ (Фиг. 3).

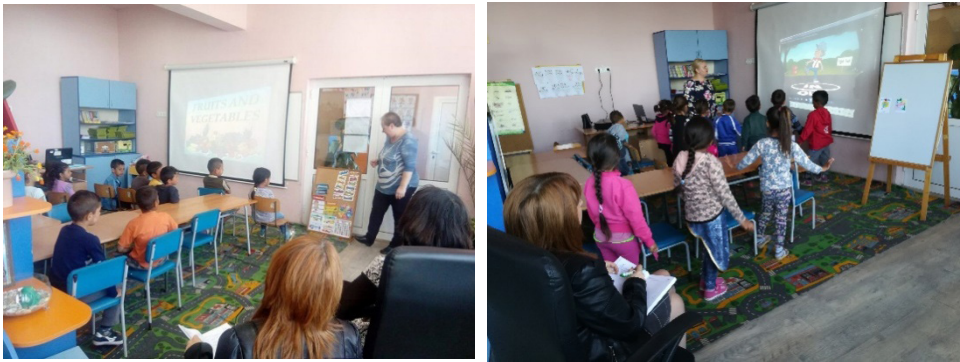
Фигура 3. Използване на нагледни средства в обучението по английски език

При тази възрастова група е трудно да бъде задържано вниманието на децата за продължително време. Необходимо е дейностите да бъдат разнообразявани с танци или подвижни игри. Песните трябва да

бъдат правилно подбрани, така че да повтарят част от новата лексика, а чрез видеоклиповете се осигурява нагледност. Игрите трябва да бъдат предварително добре обмислени, необходимо е времето на отделните части да бъдат добре разчетени и правилата на игрите трябва да бъдат ясно разяснени на децата. При планиране на игра трябва да предвидим дали децата спазват указанията и групата е добре контролирана. При нарушаване на правилата играта се прекратява, независимо в кой етап е. Важно е учителят да се проследи начина, по който играта ще приключи и как децата отново да се върнат към учебния процес. След урока е необходимо учителят да си направи анализ на постигнатите резултати.

В процеса на обучение се убедихме, че подсигуриването на необходимата техника в класната стая и възможността за използването на всички иновативни средства улеснява преподавателя в разнообразяването на методите, използвани в учебната практика. Интерактивната дъска не може да бъде самоцел, но подпомага учебния процес и поддържа интереса на децата към разглежданата тема. Презентацията, върху която подрастващите могат да работят с електронна писалка е удачен начин за усвояване на нова лексика и затвърждаване на знанията по английски език. Удовлетворени сме, като преподаватели, от възможността да използваме най-новите технологии при преподаването на чужд език, за което имаме съдействието на ръководството на ОУ „Васил Левски“ - гр. Бургас (Фиг. 4).

Преподаването и развитието на уменията слушане е едно от най-трудните задачи за учителя по чужд език. Това е така, защото успешните умения за слушане се придобиват с много практически занимания.

Фигура 4. Използване на мултимедийни презентации и електронна дъска

Една от най-големите трудности за учениците в начален етап е, че докато слушат преподавания текст за първи път, те не разбират всичко, което чуват. При повторното слушане възприемат целия текст, благодарение на визуализацията. Учителят показва картинки и с мимики и жестове демонстрира някакво действие. Урокът се слуша няколко пъти и ако е възможно се наизустява. Учебните табла и флаш-картите спомагат да се визуализира преподадената лексика. Като учители по английски език се опитваме да предоставим възможност на децата в детската градина и първокласниците да слушат английска реч през цялото време на учебния час.

Когато се преподава нова буква и нов звук, се слуша и пее песента за английската азбука. Допълнително при изучаване на нова буква, както при децата, така и при учениците от първи клас, предлагаме песен с видео клип за всяка една от буквите и звуковете, които им съответстват. Песента се наизустява, защото повечето изречения се повтарят и се запомнят от децата.

Когато учениците по време на всеки учебен час слушат текст или песен, те свикват с произношението, запаметяват по-лесно учебното съдържание и подобряват своите умения за слушане. Добрите резултати идват с много търпение. Упражненията, които най-често използваме в работата си са:

- listen and point;
- listen and repeat;
- listen and colour;
- listen and write the missing letter;
- listen and say the word;
- listen and fill in.

Развитието на уменията говорене е необходимо за усвояването и използването на чуждия език. В класната стая е много важно да създадем мотивация на учениците за комуникация. Задължително е да направим езиковия час забавление и игра. Главната цел е да предразположим децата да говорят на английски език. Учителят също трябва да контактува с децата непрекъснато на английски език, за да бъде преодоляна езиковата бариера. Ефективна е работата по двойки. Единият ученик задава въпрос, а други-

ят отговаря. Когато подрастващите работят по двойки или на групи, те се мотивират да говорят на езика и да си помагат. Фронталната работа също дава резултат.

Ефективни са следните упражнения, които сме използвали:

*ask the question;
answer the question;
say the letter and say the word;
repeat after me;
complete the sentence.*

Фигура 5. Моделиране и изработване на предмети

Интерактивната дъска и инсталираното приложение на таблети дава възможност учениците да се забавляват и по-лесно да запомнят преподадената урочна единица по английски език. Децата имат възможност да видят изображение на предмет със съответната буква, да изговорят думата, след което тя автоматично е повторена от диктор, след което се изписва под картинката.

Всеки учебен час включваме упражнението „**Слушай и показвай**“. За целта използваме интерактивната дъска, на която са дадени различни изображения. Един от учениците излиза на дъската и свързва наименованието на предмета със съответната картинка. Останалата част от класа работят в учебната тетрадка.

Упражнението „**Слушай и повтаряй**“ учениците изпълняват с желание. Целта е да се наизусти думата и да се постигне правилна артикулация. Повтарят се както думи, така и цели изречения.

Друга задача, която децата изпълняват с желание е „**Слушай и оцветявай**“. За целта се дава команда на английски език, например: „Colour the picture“ – учениците трябва да разберат какво чуват и да оцветят названия предмет в съответния цвят.

Упражнението „**Слушай и напиши липсващата буква**“ е един от начините учениците да научат правописа на думите в английския език. До думата с липсваща буква има дадено изображение, чрез което децата се досещат за думата и за съответната липсваща буква.

„**Слушай и допълни изречението**“ е удачно упражнение за преговор на изучените лексеми. Учениците чуват изречение и допълват липсваща дума. Ако децата са работили правилно, учителят пляска с ръце и всички заедно изговарят правилното изречение. Така под формата на игра се актуализират знанията за изучените думи.

„**Отговори на въпроса**“ е упражнение, което развива устната реч. Учителят задава въпрос, изискващ кратък отговор, върху изучения текст от съответната урочна единица. Необходимо е учениците да разбират въпроса и да отговорят с една или две думи.

„**Задай въпрос към текста**“ е упражнение, което учениците се справят по-трудно. Опитът ни на учители показва, че за децата е по-лесно да отговорят на въпроси, отколкото ги задават.

Писането в първи клас е сравнително труден процес. За развиването на това умение в часовете по английски език използвахме упражнението „**Trace the letter**“. За да улесним работата на децата и да я направим забавна за тях, поставихме условие да напишат всяка буква с различен цвят молив. Друг начин за представяне на новата буква е чрез видеоклип на подходяща детска песен. Учениците имат възможност да пеят, да пишат във въздуха и да учат думи с новата буква.

Развитието на уменията писане се разви благоприятно в първи клас, благодарение на учебната тетрадка. В нея учениците имаха възможност да правят различни упражнения: „make a pattern“, „match the rhyming words“, „count the objects and add the missing one“, „which are more and which are less“, „who lives where“, „where is the object“, „which is the smallest, which is the biggest“, „which is the correct beginning letter“, „compare, color, decorate“, „name and group“, „add to make“. Разнообразните упражнения бяха интересни и забавни за първокласниците. С желание оцветяваха и твориха.

В процеса на нашата работа с децата билингви от детската градина и първи клас се убедихме, че обучението по чужд език трябва да има основно занимателен характер, който да използва вродената у децата любознателност и готовност за игра. Целта е да се натрупа езиков и комуникативен опит във вид на песни, ролеви игри, симулации, готови фрази и конструкции, защото решаващ фактор за развитието на детето на всички етапи и през всички периоди на неговия живот е неговата собствена активност. Тя осигурява широки възможности за взаимодействие на подрастващите с окръжаващата ги среда. Реализацията на младите хора през новия век е свързана с владенето на чужди езици. Не случайно въвеждането на обучение по английски език в ранна възраст е приоритет в световен мащаб.

Програмата за чуждоезиково обучение, по която работим в нашето училище, се основава на спираловидния завършен цикъл и спомага за цялостното развитие на децата и учениците, за обогатяване на общата им култура и изграждане на подходящи модели на социално поведение в ситуации на межкултурно общуване. Обучението в нашето училище се осъществява успешно с подкрепата на ръководството и на заинтересованите страни.

References:

1. Daskalova, F. „Individualna pomosht po chetene na detsa v romskata obshtnost“ – S., „Daniela Ubenova“, 2015